

“มัธยมอาคม” ฉบับสันสกฤตในชิ้นส่วน
คัมภีร์ใบลานที่กาญจนาภิเษก

梵文『中阿含』のカトマンドウ断簡

มะชีตะ คะชีโนบุ

“มัธยมอาคม” ฉบับสันสกฤตในชั้นส่วน คัมภีร์ไบลานที่การุณาณู

มะชีตะ คะชีโนบุ

บทคัดย่อ

ในปี 1922 Prof. Dr. Sylvain Lévi (1863-1935) ได้เดินทางกลับมาจากประเทศเนปาล หลังจากนั้น 3 ปี ก็ได้เผยแพร่ผลงานวิจัยที่ได้จากการศึกษาชิ้นส่วนของคัมภีร์ไบลาน 1 ลาน (2 หน้าลาน คือ ด้านหน้าและด้านหลัง) ที่ถูกจารด้วยอักษรคุปตะยุคหลัง ซึ่งพบในหอสมุดดุลบาร์ (Durbar Library) เมืองการุณาณู โดยได้ศึกษาเปรียบเทียบและระบุได้ว่าเป็นเนื้อหาเดียวกับพระสูตรที่ 133 “อุปาลิสูตร” (Upāli-sūtra) ของคัมภีร์มัธยมอาคม (Madhyama-āgama) ฉบับแปลจีนโบราณ (中阿含) หลังจากนั้น หอจดหมายเหตุแห่งชาติ (National Archives) ของประเทศเนปาลในปัจจุบัน ได้นำคัมภีร์ไบลาน 1 ลานของ “อุปาลิสูตร” นี้ เก็บรักษารวมอยู่ในชุดคัมภีร์ไบลานที่ไม่สมบูรณ์และยังไม่ได้ทำการศึกษา

ในคัมภีร์ไบลานเหล่านี้ มีชิ้นส่วนไบลานจำนวนหนึ่งที่มีทั้งขนาดและรูปแบบตัวอักษรที่เหมือนกัน รวมถึงขนาดของรูที่ใช้ร้อยผูกไบลานก็ยังคงเท่ากันอีกด้วยรวมอยู่ นั่นคือชิ้นส่วนไบลาน “มัธยมอาคมฉบับสันสกฤต” ที่

เทียบเคียงได้กับพระสูตรที่ 135 ของ “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ” กล่าวคือ “ศิขาลกสูตร” หรือ “สุชาตกสูตร” (Śikhāḷaka-sūtra or Sujātaka-sūtra 善生經) และพระสูตรที่ 141 “อัปรมาสสูตร” หรือ “อุปมาสสูตร” (Apramāda-sūtra or Upamā-sūtra 喻經)

สำหรับชั้นส่วนไบลัน “มัธยมอาคมฉบับสันสกฤต” ที่พบใหม่นี้ กับชั้นส่วนของ “อุปาลิสูตร” อาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของคัมภีร์ใน “มัธยมอาคมฉบับสันสกฤต” ขนาดใหญ่ที่ถูกเก็บรักษามาถึงปัจจุบันนี้ได้ อย่างน่าอัศจรรย์ นอกจากนี้ โครงสร้างที่ต่างกันของ “มัธยมอาคมฉบับสันสกฤต” และ “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ” นี่จะเป็นการสื่อว่า สรรวาสติวาทมี “มัธยมอาคม” ในฉบับต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป หรือว่า “มัธยมอาคมฉบับสันสกฤต” นี่จะเป็นเพียง “มัธยมอาคมฉบับย่อ” ที่ถูกแยกออกมาจาก “มัธยมอาคมฉบับเต็ม” ซึ่งมีโครงสร้างเหมือนกับ “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ” เป็นประเด็นปัญหาที่ต้องทำการศึกษากันต่อไป

คำสำคัญ : มัธยมอาคม, คัมภีร์ไบลันสันสกฤต, เบन्दอล

梵文『中阿含』のカトマンドゥ断簡*

MATSUDA Kazunobu**

Abstract

1922 年のネパール旅行から帰ったシルヴァン・レヴィ (Sylvain Lévi) は、その3年後、カトマンドゥのドゥルバル・ライブラリー (Durbar Library) で見出した、後期グプタ文字で書写された貝葉写本の断簡1葉を漢訳『中阿含』第133経 (ウパーリ経 Upāli-sūtra) に比定して出版した。その後、ネパールの国立公文書館(National Archives) では、レヴィの出版した『ウパーリ経』の1葉を未比定の貝葉断簡と一緒にされて保存している。

その中には、『ウパーリ経』の断簡と同じ書体・同サイズの断簡がさらに1葉見出される。それが漢訳『中阿含』第135経 (Śikhālakka-sūtra or Sujātaka-sūtra 善生経) と第141経 (Apramāda-sūtra or Upamā-sūtra 喩経) に対応する新たな梵文『中阿含』の断簡であると判明した。

* ตีพิมพ์ใน *Journal of Indian and Buddhist Studies* 印度学仏教学研究 44(2) : 868-862 แปลและเรียบเรียงโดย พระมหาพงศ์ศักดิ์ จานินโย ดร.

** ศาสตราจารย์ Matsuda Kazunobu (松田和信) มหาวิทยาลัย บุคเคียว(佛教大学) เกียวโต ประเทศญี่ปุ่น

また、この新たな梵文『中阿含』とレヴィの出版した『ウパーリ経』との二つの断簡は、一つの梵文『中阿含』の巨大な写本から奇跡的にほぼ完全な形で現存する2葉であると思なしてよいであろう。

さらに、梵文『中阿含』と漢訳『中阿含』との構成が一致しないのは、同じ説一切有部系といっても構成の異なる複数のヴァージョンの流布していたことになるのであろうか、それとも梵文断簡に属する『中阿含』は、完全版から抜き出された簡略版とでもいうべきものなのであろうか、それについての問題点が残っている。

キーワード: 中阿含, 梵文写本, ベンドール

บทนำ

ในปี 1922 Prof. Dr. Sylvain Lévi (1863-1935) ได้เดินทางกลับมาจากประเทศเนปาล หลังจากนั้น 3 ปี ก็ได้เผยแพร่ผลงานวิจัยที่ได้จากการศึกษาชิ้นส่วนของคัมภีร์ไบบลาน 1 ลาน ที่ถูกจารด้วยอักษรคุปตะยุคหลัง ซึ่งพบในหอสมุดดุลบาร์ (Durbar Library) เมืองกาฐมาณฑุ โดยได้ศึกษาเปรียบเทียบและระบุได้ว่าเป็นเนื้อหาเดียวกับพระสูตรที่ 133 “อุपालิสูตร” (Upāli-sūtra) ของคัมภีร์มัธยมอาคม (Madhyama-āgama) ฉบับแปลจีนโบราณ (中阿含)¹ ทั้งนี้เพื่อนำเสนอชิ้นส่วนของคัมภีร์ไบบลานสันสกฤตดังกล่าว รวมถึงความเชื่อมโยงต่าง ๆ กับเนื้อหาที่ได้มีการอ้างอิงมาจาก “อุपालิสูตร” ที่ปรากฏอยู่ใน “วิงศติกา” (Viṃśatikā 唯識二十論)² ที่ออกเผยแพร่ในปีเดียวกัน³ แต่ทว่าชิ้นส่วนของคัมภีร์ไบบลาน 1 ลานของ “อุपालิสูตร” นั้น Prof. Dr. Sylvain Lévi ไม่ได้เป็นบุคคลแรกที่ค้นพบ โดยบุคคลแรกที่ค้นพบ คือ Prof. Cecil Bendall (1856-1906) โดยชิ้นส่วนของคัมภีร์ไบบลาน 1 ลานของ “อุपालิสูตร” นี้ ได้ปรากฏอยู่ใน “ชุดคัมภีร์ไบบลานเบนด์อล” (Bendall Mss. / Bendall's Puka)⁴

1 中阿含 133 優婆離經 (T1: 628a-632c)

2 ศึกษาเพิ่มเติมได้ที่ Lévi (1925a: 10) คาถาที่ 20

3 Lévi (1925b: 17-69) สำหรับเนื้อหาที่เกี่ยวกับ “อุपालิสูตร” ศึกษาเพิ่มเติมใน Lévi (1925b: 26-35)

4 เรื่องราวของ “คัมภีร์ไบบลานเบนด์อล” ศึกษาเพิ่มเติมได้ที่ Matsuda (1995: 59-61) และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชิ้นส่วนของคัมภีร์ไบบลานที่ได้ยกขึ้นมาบทความนี้ได้มีการกล่าวไว้ใน Matsuda (1990: 389-386)

เป็นที่เรียบร้อย เมื่อราว 20 ปีก่อนหน้าที่ Prof. Dr. Sylvain Lévi จะค้นพบและนำมาเผยแพร่

กล่าวถึงชุดคัมภีร์ไบลานที่ Prof. Cecil Bendall ได้ศึกษานั้น มีคัมภีร์ไบลาน 49 หน้าลานของ “ทศภูมิโกสูตร” (十地經 *Daśabhūmika-sūtra*) ในรูปแบบของร้อยแก้วโดยปราศจากคาถา ได้ถูกจารด้วยอักษรคุปตะอย่างงดงาม และอาจกล่าวได้ว่าเป็นคัมภีร์ไบลานพระพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดที่หลงเหลืออยู่ในประเทศเนปาล อยู่ในภาพถ่ายของคัมภีร์ “ศึกษาสมุจจยะ” (大乘集菩薩学論 *Śikṣāsamuccaya*) ที่เผยแพร่โดยตัวเขาเองรวมอยู่ด้วย⁵ หลังจากนั้น หอจดหมายเหตุแห่งชาติ (National Archives) ของประเทศเนปาลในปัจจุบัน ได้นำคัมภีร์ไบลานจากหอสมุดดังกล่าวมาเก็บรักษาไว้ แต่ทว่าในคัมภีร์ไบลานทั้ง 49 ลานนั้น มีอยู่ 12 ลาน ได้ถูกแยกออกไป แล้วนำไปรวมกับชิ้นส่วนของคัมภีร์ไบลานที่ไม่สมบูรณ์และยังไม่ได้ทำการศึกษาจำนวน 11 ลาน (รวมเป็น 23 ลาน) ซึ่งถูกเก็บรักษาไว้โดยไม่ได้มีการบันทึกในบัญชี และใช้ชื่อหัวข้อว่า *Prakīrṇa-patra*⁶ (หมายเลข 3-737 ได้แสดงไว้ที่คัมภีร์ไบลานเบนด์อล)⁷

5 ศึกษาเพิ่มเติมได้จาก Bendall (1897-1902: xxvii, 291 n.7) และคัมภีร์ไบลานชุดนี้ ได้ออกเผยแพร่ในเดือนมีนาคม ปี 1996 โดยศูนย์วิจัยวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ Bibliotheca Codicum Asiaticum ซึ่งจัดทำควบคู่กับคัมภีร์ไบลานฉบับอักษรเนปาล (ในฉบับที่เป็นร้อยแก้ว) อีกฉบับหนึ่ง

6 *prakīrṇa-patra* หมายถึง แผ่น [คัมภีร์ไบลาน] ที่ไม่เข้าพวก (ผู้แปล)

7 ผู้เขียนอาศัยภาพถ่ายไมโครฟิล์มของ Nepal / German Manuscript Preservation Project (Reel No. A934 / 20)

ซึ่งคัมภีร์ไบเบิล 1 ล้านของ “อุปาลิสูตร” ที่ Prof. Cecil Bendall ได้ค้นพบก่อน และในภายหลัง Prof. Dr. Sylvain Lévi ได้นำออกเผยแพร่ นั่นก็ถูกนำรวมอยู่ในชิ้นส่วนของคัมภีร์ไบเบิลที่ไม่สมบูรณ์และยังไม่ได้ทำการศึกษาจำนวน 11 ล้านนั้นด้วย

สำหรับบทความนี้ ผู้เขียนขอเสนอผลการศึกษารวบรวมชิ้นส่วนของคัมภีร์ไบเบิล 1 ล้าน ที่อยู่ในชุดคัมภีร์จำนวน 11 ล้านที่ไม่สมบูรณ์และยังไม่ได้ทำการศึกษาดังกล่าว เทียบเคียงกับ “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ” รวมถึงความสัมพันธ์ที่มีกับชิ้นส่วนคัมภีร์ของ “อุปาลิสูตร” ที่กล่าวไว้ในข้างต้น

เนื้อหาของพระสูตรและคำแปล

ในที่นี้ ผู้เขียนจะปริวรรตอักษรในคัมภีร์ดังกล่าวเป็นอักษรโรมัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะในส่วนที่จำเป็นให้น้อยที่สุด ซึ่งมีเนื้อหาและคำแปลดังต่อไปนี้⁸

8 สำหรับหมายเลขคาถา เครื่องหมายจบประโยค (danḍa) รวมถึงหมายเลขย่อหน้า ไม่ได้มีปรากฏในคัมภีร์ไบเบิล แต่ผู้เขียนกำกับไว้เพื่อความสะดวกในการอ่าน

(vi) (r¹)⁹ (na) ya (ṁ) ti
niveśayaṃti pratiṣṭhāpayamti /
śīlasaṃpadi samādāpayamti
vinayanti niveśayaṃti
pratiṣṭhāpayamti /
śrutasaṃpadi
samādāpayamti vinayamti
niveśayaṃti pratiṣṭhāpayamti
/ tyāgasamṇpadi samādā-
payamti vinayamti niveśayan-
ti pratiṣṭhāpayanti (/)
prajñāsaṃpadi (r²) (sa)-
mādāpayamti vinayanti
niveśayanti pratiṣṭhāpayanti
/ evaṃ asyaṣā gr̥hapatiputro-
rdhvā diś ubhayato bhāgaprat-
icchannā bhavaty (/) ūrdhvaṣā
gr̥hapatiputra dig ārye dhar-
mavinaye yad uta dāyakaṣya
dānapateḥ śramaṇabrāh-
maṇā (/) evaṃ śramaṇabrāh-
maṇakalyāṇamaṇaḥ pratyā-

[สมณะและพราหมณ์ ผู้เปรียบได้
กับทิศเบื้องบน ย่อมชี้แนะ แนะนำ
ให้เข้าไป ให้ตั้งอยู่ ในคุณธรรม
5 ประการ แก่คหบดีบุตร กล่าวคือ]
[1]...[2] ย่อมชี้แนะแนะนำให้เข้าไป
ให้ตั้งอยู่ ในความถึงพร้อมแห่ง
ศีล[แก่คหบดีบุตร] [3] ย่อมชี้แนะ
แนะนำ ให้เข้าไป ให้ตั้งอยู่ ใน
ความถึงพร้อมแห่งสุตะ [4] ย่อม
ชี้แนะ แนะนำ ให้เข้าไป ให้ตั้ง
อยู่ ในความถึงพร้อมแห่งจาคะ
[5] ย่อมชี้แนะ แนะนำ ให้เข้าไป
ให้ตั้งอยู่ ในความถึงพร้อมแห่ง
ปัญญา ดูก่อนคหบดีบุตร
เมื่อเป็นเช่นนี้ ทิศเบื้องบนนี้
ย่อมได้รับการปกป้องจากทิศ
ทั้งสองในฐานะเป็นส่วนหนึ่ง
ดูก่อนคหบดีบุตร สำหรับทายก
และทานบดีแล้ว ทิศเบื้องบนผู้อยู่
ในธรรมและวินัยอันเป็นอริยะนี้
กล่าวคือ สมณะและพราหมณ์
เมื่อเป็นเช่นนี้ สำหรับกุลบุตร

9 r¹ หมายถึง ชั้นส่วนคัมภีร์ไบลาณด้านหน้า (recto) บรรทัดที่ 1

nukampitasya śrāddhasya
kulaputrasya vṛddhir eva
pratikāṃkṣitavyā kuśalānān
dharmā (r³) (ṇāṃ na hān) ir (/)
idam avocad bhagavān idam
uktvā sugato 'py athāparam¹⁰
etad uvāca śāstā //

ผู้มีกัลยาณจิตต่อสมณะ
และพราหมณ์ มีใจระลึกถึง มี
ศรัทธา ความเจริญ ย่อมบังเกิดมี
กุศลธรรมย่อมไม่ดับสูญไป
พระผู้มีพระภาคผู้สุคต
ศาสดา ครั้นได้ตรัสพระดำรัส
นั้นแล้ว จึงได้ตรัสต่อไปว่า

mātāpitā diśā pūrvā ācāryo
dakṣiṇā diśā¹¹ /
paścimā putradāraṃ hi
mitrāmātyam athottarā // 1 //

[1] ทิศตะวันออก คือ มารดาและ
บิดา ทิศใต้ คือ ครูบาอาจารย์
[ทิศ] ตะวันตก คือ บุตรและภริยา
[ทิศ] เหนือ คือ มิตรและญาติ

dāsakarmakarā¹² heṣṭam¹³
ūrdhvaṃ śramaṇabrāhmaṇāḥ /
etā¹⁴ diśo namasyeta āryo
'lam gṛham āvasan* // 2 //

[2] [ทิศ] เบื้องล่าง คือ ทาสและ
ผู้ทำกระทำการงาน [ทิศ] เบื้องบน
คือ สมณะและพราหมณ์ อริยะ
ผู้ครองเรือนควรทำความเคารพ
ในทิศทั้ง 6 เหล่านี้

10 ในขึ้นส่วนคัมภีร์ไบบลานใช้ว่า 'py āthāparam

11 ในขึ้นส่วนคัมภีร์ไบบลานใช้ว่า diśaḥ

12 ในขึ้นส่วนคัมภีร์ไบบลานใช้ว่า -karmakara

13 ในขึ้นส่วนคัมภีร์ไบบลานใช้ว่า heṭhad- และในส่วนของอักษร ṭha
ในคำนี้ถูกจารไว้บริเวณด้านล่างของขึ้นส่วนไบบลาน

14 ในขึ้นส่วนคัมภีร์ไบบลานใช้ว่า etāni

etā diśo namasyeha svargaṃ
gaccha [nt] i dā [ya] (kāḥ) /
[dā] nañ ca priyavādi (r⁴) tvam
arthacaryā ca yā iha // 3 //

[3] ทายก ผู้ทำความเคารพ
ในทิศทั้ง 6 ในโลกนี้ ย่อมไปสู่
สวรรค์ (i) ทาน (ii) ปิยวาจา
(iii) อุตถจริยา

samānārthatā ca satveṣu tatra
tatra yathārhatāḥ /
ete vai saṃgrahā loke
rathasyāṇiḥ gacchataḥ // 4 //

[4] (iv) ความเสมอภาคในสรรพ
สัตว์ทุกผู้ทุกนาม (สมานัตตตา)
สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ คือ สังคห
[วัตถุ 4] ในโลก เปรียบเสมือน
ลิ้นสลัก ของ [ล้อ] รถที่หมุนอยู่
ฉะนั้น

ete vai¹⁵ saṃgrahā na syuḥ
na mātā putrakāraṇāt* /
labheta mānanām pūjām
pitā vā putrakāraṇāt* // 5 //

[5] หากขาดเสียซึ่งสังคห [วัตถุ]
ทั้งหลายเหล่านี้แล้ว มารดาอย่า
ไม่เป็นเค้ามูลแห่งบุตร แต่หากว่า
[ถึงพร้อมด้วยสังคหวัตถุทั้งหลาย
เหล่านี้] ได้รับความเคารพและบูชา
แล้ว บิดาอย่าเป็นเค้ามูลแห่งบุตร

yasmāt tu saṃgrahān etān
anuvarttanti dhārmikāḥ /
tasmān mātmyatām prāpya

[6] ผู้อยู่ในธรรมทั้งหลาย เมื่อ
กระทำซึ่งสังคห [วัตถุ] ทั้งหลาย
เหล่านี้แล้ว ย่อมเป็นเหตุให้ได้รับ

- vyavalokyā bhavanti te // 6 //
- ความยิ่งใหญ่ เป็นบุคคลที่ควรค่า
แก่การแลดู [จากมหาชนทั้งหลาย]
- ni [vāta] vṛ [tta] (r⁵) (m a)-
stabdham svālāpam akhilam
ṛjum*¹⁶ / śrāddham śīlena
sampannam tādrśam bhajate
hi śrīḥ // 7 //
- [7] ผู้ใส่ใจในการกระทำอ่อนน้อม
ถ่อมตนมีคำพูดที่ไพเราะ ไม่มี
ความบกพร่อง มีความซื่อสัตย์
มีศรัทธาถึงพร้อมด้วยศีล สิริมงคล
ย่อมเลือกสรรบุคคลเช่นนี้
- utthātā yo hy analaso
vadānyo¹⁷ vītamatsarah /
naro netā vinetā ca tādrśo
(¹⁹... (labhate yaśaḥ) // 8 //
- [8] บุคคลผู้มีความหนักแน่น
ไม่ทอดธุระ มีใจกว้างขวางปราศ-
จากความอิจฉา เป็นครูบาอาจารย์
ผู้แนะนำบุคคลเช่นนี้ย่อมได้ยศ
- +++++ ++++++ /
++++ -vanatā ca tādrśo
labhate yaśaḥ // 9 //
- [9] [ขาดหาย] บุคคล
เช่นนี้ย่อมได้ยศ
- ś (i) lpa (ṁ) prathamataḥ śikṣet
tato bhogān upārjayet* /
tato bho (gā) n upārjitya
- [10] ควรศึกษาศิลปะในเบื้องต้น
จากนั้นจึงควรค่าแก่การรับโภคะ
เมื่อได้รับโภคะแล้ว จากนั้นจึงควร

16 ในขึ้นส่วนคัมภีร์โบลานน่าจะใช้ว่า akhilam nvajum* (เป็นการ
สันนิษฐานของผู้เขียน)

17 ในขึ้นส่วนคัมภีร์โบลานใช้ว่า vadanyo

caturdhā vibhajed dhanam แบ่งทรัพย์ ออกเป็น 4 ส่วน
// 10 //

ekena¹⁸ bhogād bhū (ṃ) jīta [11] โภคะ 1 ใน 4 ส่วน สำหรับการ
dvābhyām karmāṇi kārayet* / ใช้สอย โภคะ 2 ใน 4 ส่วน สำหรับ
caturtham samnidhātavyam ประกอบการงาน โภคะ 1 ใน 4 ส่วน
yad āpatsu bhaviṣyati // 11 // สำหรับการเก็บออม เพราะในยาม
ฉุกเฉินย่อมมีความจำเป็น

kṛṣir vāṇ (i) jyā go- ...¹⁹ rakṣyam [12] ควรกระทำการเพาะปลูก
caturtham paśuvardhanam* / การค้าขาย การเลี้ยงโค ประการ
āveśanam (ca) pañcamam ที่ 4 ประกอบปศุสัตว์ ประการ
ṣaṣṭham kuryān niveśanam* ที่ 5 การต้อนรับปฏิสันถาร
// 12 // ประการที่ 6 การก่อสร้าง

ṣaḍaṅgiko grhāvāsaḥ [13] ชีวิตของคฤหัสถ์ผู้มีองค์
suprayuktaḥ sukhāvahaḥ / 6 ประการ เมื่อวางแผนเป็น
evam sukṛtakarmāntāḥ อย่างดี ย่อมมีความปิติ เมื่อเป็นเช่น
paṇḍitā ye 'rthacittakāḥ นี้ บัณฑิตทั้งหลายย่อมมีการงาน
// 13 // อันกระทำไว้ดีแล้ว มีใจประกอบ
ด้วยประโยชน์

18 ในชั้นส่วนคัมภีร์ใบลานใช้ว่า kena te

19 ในบรรทัดนี้ถูกจารไว้บริเวณด้านบนของชั้นส่วนใบลาน

bho (gā) s [t] ā (r⁶) [ni]-
 sravanty iva²⁰ sāgaram* /
 evaṃ saṃharatāṃ teṣāṃ
 bhramarāṇāṃ yathā madhu²¹

// 14 //

[14] โภคะ ... [ขาดหาย] ... รวากับ
 [น้ำที่] ไหลลงสู่ทะเล รวากับฝูงผึ้ง
 ที่รวบรวมน้ำผึ้ง

valmīka iva vardhamte bhogā
 rātriṃdivaṃ nṛṇāṃ* /
 na vṛddhāya dhanam dadyān
 nāpi pratyantavāsine // 15 //

[15] รวากับวังมด โภคะของชน
 ทั้งหลายย่อมเพิ่มพูนทั้งกลางวัน
 และกลางคืน ไม่ควรมอบทรัพย์ทั้ง
 หลายให้แก่ผู้มีอายุ แม้แต่ผู้อาศัย
 ในชนบท

na raudrapāpakarmabhyo na
 balibhyaḥ kathañcana /
 kṛtyam eve sadā kuryā [d
 akṛtya] ṃ .. [vi] varjayet* // 16 //

[16] แม้แต่ผู้กระทำความผิด แม้แต่ผู้มี
 กำลัง [ก็ไม่ควรมอบให้] ควรกระทำ
 ในสิ่งที่ควรกระทำ ควรหลีกเลี่ยงใน
 สิ่งที่ไม่ควรกระทำ

kṛtyakārī [puru] ṣaḥ śobhate
 'g (n) ir i [va j] (vala-) +++++
 +++++ / (v¹)²² (23... mitrair

[17] บุคคลผู้กระทำในสิ่งที่
 ควรกระทำ ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์
 เปรียบเสมือนไฟ ... [ขาดหาย] ...

20 ในขึ้นส่วนคัมภีร์ไบเบิลใช้ว่า -sravantya iva

21 ในขึ้นส่วนคัมภีร์ไบเบิลใช้ว่า madhuḥ

22 v¹ หมายถึง ขึ้นส่วนคัมภีร์ไบเบิลด้านหลัง (verso) บรรทัดที่ 1

amātyaiś ca tathā suhṛdbhiḥ ซึ่งแปลว่า อันมิตร ญาติ สหาย
sālohitaiḥ สายโลหิตทั้งหลาย... [ขาดหาย] ...
+++++++ // 17 //

+ ...²³⁾ [jñāta] madhya (ma)- [18] รวากับบุคคลผู้รู้ [ใน
rṣabho²⁴ yath [ai] va datvā ca ระดับเสียง] อย่างเสียง ‘มา’
bhuktṡvā ca yathārham eve / prāp- (madhyama) หรือเสียง ‘เร’
to 'pi martyo vaśam antakasya (rṣabha) เมื่อมอบ [ทรัพย์]
sthānan tato divyam upaiti และใช้จ่ายอย่างถูกต้องแล้ว
nityam* // 18 // idam avocat* แม้จะเป็นผู้ถึงแก่ภรรณาก็ตาม
// o // เมื่อละจากที่นั่นไปแล้ว ย่อมไป
บังเกิดในสวรรค์ [พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้า] ได้ตรัสไว้แล้วดังนี้

- 23 ดูเหมือนว่าในบรรทัดนี้จะถูกจารไว้ที่บริเวณด้านบนของชั้นส่วนคัมภีร์ไบลาน แต่ทว่าที่บริเวณนั้นของชั้นส่วนไบลานนี้ได้รับความเสียหาย ดังนั้นข้อความที่นำมาใช้ในบทความนี้ จึงนำมาจากชั้นส่วนของคัมภีร์ไบลานทูลูฟาน (Turpan) ชุดที่ 412 หมายเลข 30 ซึ่งในบทความนี้ใช้อักษรเอียง (Italics) เพื่อความแตกต่าง
- 24 ในชั้นส่วนคัมภีร์ไบลานใช้ว่า madhyaraṣabho ซึ่งคำว่า madhyama หรือ rṣabha หมายถึงระดับเสียงในระบบดนตรีของอินเดีย สำหรับเสียง “มา” (ma) มาจากคำว่า “มัธยม” (madhyama) ที่แปลว่า “กลาง” เทียบได้กับเสียง “ฟา” (fa) ในระบบดนตรีสากล ซึ่งตรงนี้ผู้เขียนใช้ว่าเป็นเสียง “โด” แต่ในการเปรียบเทียบระดับเสียง 2 ระบบที่ปรากฏใน Lavezzoli (2006: 20) ผู้แปลพบว่าเป็นเสียง “ฟา” สำหรับ เสียง “เร” (re) มาจากคำว่า “ฤษภะ” (rṣabha) ที่แปลว่า “วัวเพศผู้” เทียบได้กับเสียง ‘เร’ (re) ในระบบดนตรีสากล

§ 0. evaṃ mayā śru-
tam ekasmi [ṃ] samaye
bhagavāṃ cchrāvastyaṃ
vi [harati je] tavane
'nāthapiṇḍadasyārāme (/)
tatra bhagavā (ṃ) bh(i) kṣūṇ
ā [mantra] (yati sma /)

§ 1. (ye kecid ane) (v²) (ka)-
[vidhāḥ] kuśalā dharmāḥ
saṃbhavanti sarve
te apramādamūlakā
apramādasamudayā
apramāda jātīyāḥ
apramādaprabhavāḥ (/)
apramādamūlakā hi ye
kecid anekavidhāḥ²⁵ kuśalā
dharmāḥ saṃbhavanti / tad
yathā bhikṣavo ye kecid
audārikā²⁶ balakaraṇīyāḥ
karmāntāḥ kṛyante sarve

§ 0. ข้าพเจ้าได้ยินมาดังนี้ ในสมัย
หนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับ
อยู่ ณ พระเชตวัน อารามของ
ท่านอนาถปิณฑิกะ ในกรุงสาวัตถี
ครั้งนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัส
กับภิกษุทั้งหลาย ดังนี้

§ 1. แม้ว่ากุศลธรรมทั้งปวง
จะบังเกิดก็ตาม แต่กุศลธรรม
ทั้งหลายเหล่านั้น ล้วนมีความไม่
ประมาณเป็นมูลเหตุ มีความไม่
ประมาณเป็นต้นเหตุ มีความไม่
ประมาณเป็นต้นกำเนิด มีความไม่
ประมาณเป็นรากเหง้า การที่กุศล
ธรรมทั้งปวงที่บังเกิดขึ้น ล้วนมี
ความไม่ประมาณเป็นมูลเหตุ นั้น
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รวกับการ
กระทำการการเกษตรที่ต้องใช้
กำลังมาก ล้วนต้องมีผืนแผ่นดิน
เป็นพื้นฐาน จำต้องอาศัย

25 ในขึ้นส่วนคัมภีร์ไบบลานใช้ว่า ekaikavidhāḥ

26 ในขึ้นส่วนคัมภีร์ไบบลานใช้ว่า audārikaudārukā

te pr̥thivīm niśṛtya pr̥th [i]- ผืนแผ่นดิน
v [īm] (pratiṣṭṭheyuh /)

§ 2. (e) (v³) vam eve ye kecid
anekavidhāḥ kuśalā dharmāḥ
sambhavanti sarve te
apramādamūlakāḥ apramā-
dasamudayāḥ apramāda-
jātiyā apramādaprabhavāḥ (/)
apramādamūlakā hi ye
kecid anekaividhāḥ kuśalāḥ
dharmāḥ²⁷ sambha-
vanti / tad yathā ye
kecid bījagrāmabhūta-
grāmauśadhitṛṇavanaspā-
tayo virūḍhiṃ vṛddhiṃ
vipulatām āpadyamte
sarve te pr̥[thi] (v⁴) vī[m̐
pra] tiṣṭheyu (h) /

§ 2. เฉกเช่นเดียวกัน การที่
กุศลธรรมทั้งปวงที่บังเกิดขึ้น
ล้วนมีความไม่ประมาทเป็นมูล
เหตุมีความไม่ประมาทเป็นต้นเหตุ
มีความไม่ประมาทเป็นต้นกำเนิด
มีความไม่ประมาทเป็น
รากเหง้า การที่กุศลธรรม
ทั้งปวงที่บังเกิดขึ้น ล้วนมีความ
ไม่ประมาทเป็นมูลเหตุ นั้น
ราวกับพืช ต้นไม้ สมุนไพรร
หญ้า ป่าไม้ จะเจริญงอกงาม
เติบโตได้ ล้วนต้องมีผืนแผ่นดิน
เป็นพื้นฐาน จำต้องอาศัย
ผืนแผ่นดิน

27 คำว่า dharmāḥ ถูกจารไว้บริเวณด้านล่างของชั้นส่วนไบบลาน

§ 3. evam eve ye ke-
cid anekavidhāḥ kuśalā
dharmāḥ saṃbhavanti
sarve te apramādamūlakā
a p r a m ā d a s a m u -
dayā apramāda jātīyā
apramādaprabhavāḥ (/)
apramādamūlakā hi ye ke-
cid ane (ka) vidhāḥ kuśalā
dharmāḥ saṃbhavanti /
ye kecid mūlagamdhāḥ
kālanusārīgandhas²⁸
teṣām agra ākhyātaḥ (/)

§ 4. evam eve (v⁵) (ye) [ke]-
cid anekavidhāḥ kuśalā
dharmāḥ saṃbhavanti
sarvve te apramādamūlakā
a p r a m ā d a s a m u d a y ā
a p r a m ā d a j ā t ī y ā
apramādaprabhavā (/)
apramādamūlakā hi ye

§ 3. เฉกเช่นเดียวกัน การที่
กุศลธรรมทั้งปวงที่บังเกิดขึ้น
ล้วนมีความไม่ประมาทเป็นมูลเหตุ
มีความไม่ประมาทเป็นต้นเหตุ
มีความไม่ประมาทเป็นต้นกำเนิด
มีความไม่ประมาทเป็น
รากเหง้า การที่กุศลธรรม
ทั้งปวงที่บังเกิดขึ้น ล้วนมีความ
ไม่ประมาทเป็นมูลเหตุ นั้น
ราวกับว่า ในบรรดาไม้หอมที่ใช้ราก
มีไม้จันทน์ดำ เป็นเลิศที่สุด

§ 4. เฉกเช่นเดียวกัน การที่
กุศลธรรมทั้งปวงที่บังเกิดขึ้น
ล้วนมีความไม่ประมาทเป็นมูล
เหตุ มีความไม่ประมาทเป็นต้นเหตุ
มีความไม่ประมาทเป็นต้นกำเนิด
มีความไม่ประมาทเป็น
รากเหง้า การที่กุศลธรรม
ทั้งปวงที่บังเกิดขึ้น ล้วนมีความ

28 ในขึ้นส่วนคัมภีร์ไบบลานใช้ว่า kālanusārīgandhas

kecid anekavidhāḥ kuśalā
dharmāḥ saṁbhavanti
/ ye kecit sāragaṁdhā
lohitacandanas teṣāṁ agra
ākhyātaḥ (/)

ไม่ประมาทเป็นมูลเหตุนั้น
ราวกับว่า ในบรรดาไม้หอม
ที่ใช้แก่นมีไม้จันทน์แดงเป็นเลิศ
ที่สุด

§ 5. evam eve ye ke-
cid anekavidhāḥ kuśalā
dharmāḥ saṁbhavaṁti (v⁶)
sarve te apramādamūlakāḥ
apramādasamudayāḥ
a p r a m ā d a j ā t ī y ā
apramādaprabhavā (/)
apramādamūlakā hi ye
kecid anekavidhāḥ kuśakā
dharmāḥ saṁbhavanti /
yāni kāṇicit sthalajāni
mālyāni vārṣikā mallikā
teṣāṁ agrākhyātā /

§ 5. เฉกเช่นเดียวกัน การที่ถูกศ
ธรรมทั้งปวงที่บังเกิดขึ้น ล้วน
มีความไม่ประมาทเป็นมูลเหตุ
มีความไม่ประมาทเป็นต้นเหตุ
มีความไม่ประมาทเป็นต้นกำเนิด
มีความไม่ประมาทเป็น
รากเหง้า การที่ถูกศธรรม
ทั้งปวงที่บังเกิดขึ้น ล้วนมีความ
ไม่ประมาทเป็นมูลเหตุนั้น
ราวกับว่า ในบรรดาดอกไม้ไม้นานา
พันธุ์บนผืนปฐพี มีดอกมะลิ
ที่เบ่งบานในฤดูฝนเป็นเลิศที่สุด

§ 6. evam eve ye kecid
anekavidhāḥ

§ 6. เฉกเช่นเดียวกัน [การที่ถูกศ
ธรรม] ทั้งปวง...

ผลการศึกษาและประเด็นปัญหาที่พบ

จากการศึกษาชิ้นส่วนของคัมภีร์ไบลาน 1 ลานดังกล่าว เทียบเคียงกับ “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ” รวมถึงความสัมพันธ์ที่มีกับชิ้นส่วนของคัมภีร์ “อุปาลิสูตร” ที่ Prof. Cecil Bendall ได้ค้นพบก่อน และ Prof. Dr. Sylvain Lévi ได้นำออกเผยแพร่ในภายหลังพบว่า

1. เนื้อหาที่ปรากฏในชิ้นส่วนของคัมภีร์ไบลานดังกล่าวนี้มีเนื้อความด้านหน้า (recto) และด้านหลัง (verso) อย่างละ 6 บรรทัด ในบรรทัดแรกของด้านหลัง มีเครื่องหมายจบประโยค (daṇḍa) เป็นจุดแบ่งระหว่างส่วนท้ายของพระสูตรแรกกับส่วนต้นของพระสูตรถัดไป ซึ่งเนื้อความด้านหน้าและเนื้อความด้านหลังในบรรทัดแรก เป็นเนื้อความส่วนท้ายที่เทียบเคียงได้กับพระสูตรที่ 135 ของ “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ” กล่าวคือ “ศิขาลกสูตร” หรือ “สุขาตกสูตร” (Śikhāla-ka-sūtra or Sujātaka-sūtra 善生經) ซึ่งตรงกับ “สิงคาโลวาทสูตร” หรือ “สิงคาลกสูตร” ในพระสุตตันตปิฎกบาลี²⁹ และต่อด้วยเนื้อความส่วนต้นของพระสูตรที่ 141 กล่าวคือ “อัปรมาทสูตร” หรือ “อุปมาสูตร” (Apramāda-sūtra or Upamā-sūtra 喻經) ซึ่งตรงกับ “อัปปมาทสูตร”

29 คัมภีร์เทียบเคียงของพระสูตรนี้ ได้แก่ (1) 中阿含 135 善生經 (T1:638c-642a), (2) 長阿含 16 善生經 (T1: 70a-72c), (3) 仏説尸迦羅越六方禮經 (T1:250c-252a), (4) 仏説善生子經 (T1: 252c-255a), (5) DN31 Siṅgālovāda-suttanta (DN III: 180-193) และประเด็นปัญหาเกี่ยวกับชื่อของพระสูตรนี้ สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ใน Namikawa (1984: 62-66)

ในพระสูตรตันตปิฎกบาลี³⁰

2. สำหรับชั้นส่วนของคัมภีร์ไบลานดังกล่าวนี้กับชั้นส่วนของ “อุปาฬิสสูตร” มีทั้งขนาดและรูปแบบอักษรที่เหมือนกัน รวมถึงขนาดของ ฐที่ใช้ร้อยผูกไบลานก็ยิ่งเท่ากันอีกด้วย นอกจากนี้ที่ด้านหน้าของชั้นส่วน ไบลาน “อุปาฬิสสูตร” ตรงบริเวณนอกกรอบด้านซ้าย มีอักษรย่อว่า ma กำกับอยู่ ซึ่งเป็นอักษรย่อของคำว่า Madhyama-āgama จากประเด็นต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ อาจกล่าวได้ว่า ชั้นส่วนของคัมภีร์ ไบลานดังกล่าวนี้กับชั้นส่วนของ “อุปาฬิสสูตร” เป็นส่วนหนึ่งของคัมภีร์ ใน “มัธยมอาคมฉบับสันสกฤต” ขนาดใหญ่ที่ถูกเก็บรักษาไว้ได้อย่าง น่าอัศจรรย์

3. พระสูตร 2 พระสูตรที่ต่อเนื่องกันในชั้นส่วนของคัมภีร์ไบลาน 1 ลานนี้ เมื่อนำมาศึกษาเทียบเคียงกับ “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ” เป็นพระสูตรที่ 135 และ 141 ซึ่งไม่ต่อเนื่องกัน เกี่ยวกับประเด็นปัญหานี้ เมื่อได้ศึกษาคัมภีร์ไบลานทูร์ฟาน (Turfan) ชุดที่ 412 ของกลุ่ม นักสำรวจชาวเยอรมันแล้วพบว่า ชั้นส่วนของคัมภีร์ไบลาน “มัธยมอาคม ฉบับสันสกฤต” ที่ถูกค้นพบที่ชอร์ชุก (Shorchuk) บนเส้นทางสายไหม ในจำนวนนั้น มีชั้นส่วนไบลานหมายเลข 30 ซึ่งเป็นชั้นส่วนที่เทียบได้กับ เนื้อหาส่วนท้ายของพระสูตรที่ 135 ใน “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ” และในบรรทัดที่ 4 ของด้านหลังไบลานลานนี้ หลังจากที่เนื้อหาของ

30 คัมภีร์เทียบเคียงของพระสูตรนี้ ได้แก่ (1) 中阿含 141 喻經 (T1: 647b-648a), (2) SN 45.140 Pada - 148 Vattha (SN V: 43-45) ศึกษาเทียบเคียงกับ 雜阿含 1239 (T2: 339b-c), 別記雜阿含 66 (T2: 396b-397a), SN 3.17 Appamāda 1 (SN I: 86-87)

พระสูตรที่ 135 จบลมมีเนื้อความที่ยากต่อการอ่านในบรรทัดที่ 5-6 เนื่องจากได้รับความเสียหาย แต่เมื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับชิ้นส่วนใบลานของกาฐมาณฑุที่ผู้เขียนนำมาเสนอนี้พบว่า เป็นเนื้อหาของพระสูตรที่ 141 ใน “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ”³¹ ที่อยู่ในบรรทัดแรกของด้านหลังชิ้นส่วนใบลานที่พบในกาฐมาณฑุ

มัธยมอาคม ฉบับแปลจีนโบราณ 漢訳中阿含	มัธยมอาคม ฉบับสันสกฤต ที่พบใน “กาฐมาณฑุ”	มัธยมอาคม ฉบับสันสกฤต ที่พบใน “เอเซียกลาง”
No.135 善生經	Śikhāḷaka- or Sujātaka-sūtra	Śikhāḷaka- or Sujātaka-sūtra
No.136 商人求財經	↓	↓
No.137 世間經	↓	↓
No.138 福經	- ต่อเนื่องกัน -	- ต่อเนื่องกัน -
No.139 足止道經	↑	↑
No.140 至邊經	↑	↑
No.141 喻經	Apramāda- or Upamā-sūtra	Apramāda- or Upamā-sūtra

แม้ยุคสมัยและสถานที่จะห่างกัน แต่ “มัธยมอาคมฉบับสันสกฤต” ทั้ง 2 ฉบับ คือ ชิ้นส่วนใบลานที่พบในเอเซียกลางและกาฐมาณฑุ

31 Waldschmidt (1980: 20-73) สำหรับชิ้นส่วนที่ไม่สมบูรณ์หมายเลข 30 นี้ สามารถศึกษาเพิ่มเติมที่ Waldschmidt (1980: 61-63)

กลับมีโครงสร้างที่เหมือนกันกล่าวคือมีเนื้อหาของพระสูตรที่ 135 แล้วตามด้วยพระสูตรที่ 141 เมื่อเทียบเคียงกับ “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ” จะมีเพียง “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ” เท่านั้น ที่มีโครงสร้างความต่อเนื่องที่แตกต่างออกไปแน่นอนว่าทั้ง “มัธยมอาคมฉบับสันสกฤต” ที่พบในเอเชียกลางและการุณมาณฯ เป็นของนิกายสรวาสติวาททั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีประเด็นปัญหาที่ต้องทำการศึกษากันต่อไปว่า

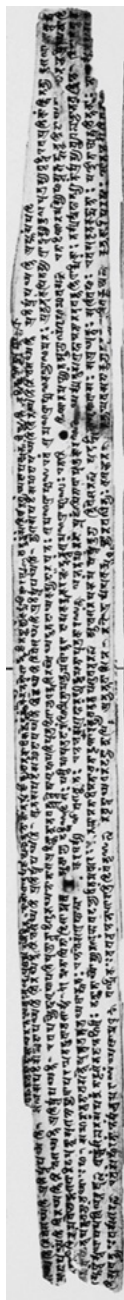
1. มีความเป็นไปได้หรือไม่ ที่นิกายสรวาสติวาทจะมี “มัธยมอาคม” ในฉบับต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ฉบับหนึ่งเป็นฉบับที่มีการเรียงลำดับพระสูตรแบบ “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ” อีกฉบับหนึ่งเป็นแบบ “มัธยมอาคมฉบับสันสกฤต” ที่พบในการุณมาณฯ และเอเชียกลาง

2. หรือว่า “มัธยมอาคมฉบับสันสกฤต” ที่ถูกค้นพบในเอเชียกลางและการุณมาณฯ นี้ จะเป็นเพียง “มัธยมอาคมฉบับย่อ” ที่ถูกแยกออกมาจาก “มัธยมอาคมฉบับเต็ม” ซึ่งมีโครงสร้างเหมือนกับ “มัธยมอาคมฉบับแปลจีนโบราณ”

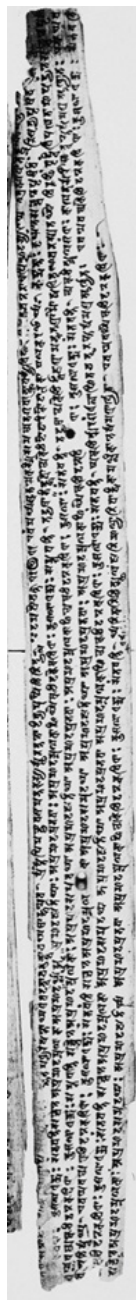
** การแปลและเรียบเรียงบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิจัย
ในฐานะนักวิจัยพิเศษ สถาบันวิจัย Research Institute for Buddhist
Culture (RIBC) 龍谷大学仏教文化研究所 ประเทศญี่ปุ่น โดยได้รับ
ทุนสนับสนุนการวิจัยจาก Higashio Mech Co., Ltd. 東尾メック
株式会社 ประเทศญี่ปุ่น

ภาพถ่าย

“มัธยมอาคม” ฉบับสันสกฤตในชิ้นส่วนคัมภีร์ไบลานที่กฐิมาณฑุ

ภาพที่ 1 : ชิ้นส่วนคัมภีร์ไบลานด้านหน้า (recto)
“ศิวาลกสูตร” หรือ “สุชาทกสูตร” (Śikhāḥka-sūtra or Sujātaka-sūtra)

ภาพที่ 2 : ชิ้นส่วนคัมภีร์ไบลานด้านหลัง (verso)
“อัปมาทสูตร” หรือ “อุปมาสูตร” (Apramāda-sūtra or Upamā-sūtra)

อักษรย่อและบรรณานุกรม

DN *Dīghanikāya vol. III*. 1992. edited by J. E. Carpenter.
London: PTS. (first printed. 1911)

SN *Samyuttanikāya vol.I*. 1884. edited by L. Feer. London:
PTS.
Samyuttanikāya vol.V. 1976. edited by L. Feer.
London: PTS. (first printed.1898)

T *Taishō-shinshū-daizōkyō* 大正新脩大藏經. 1924-1934.
Tokyo: Daizōshuppansha.

BENDALL, Cecil.

1897-1902 *Śikṣāsamuccaya*. Bibliotheca Buddhica 1. St. Pe-
tersburg: Académie Impériale des Sciences.

LAVEZZOLI, Peter.

2006 *The Dawn of Indian Music in the West*. London:
Bloomsbury Academic.

Lévi, Sylvain.

- 1925a *Vijñaptimātratāsiddhi / Deux Traités de Vasubandhu: Viṃśatikā (La Vingtaine) et Triṃśikā (La Trentaine).* Bibliothèque de l'École des Hautes Études 245. Paris: Librairie Ancienne Honoré Champion.
- 1925b "Notes Indiennes." *Journal Asiatique*: 17-69.

MATSUDA, Kazunobu (松田和信).

- 1990 "Nepāru-kei-kosō-shahon-no-shin-hitei เนปาล系古層写本の新比定 (สมมติฐานใหม่ของคัมภีร์ไบลานชั้นเก่าในจารีตเนปาล)." *Indogaku-bukkyōgaku-kenkyū* 印度学仏教学研究 39 (1): 389-386.
- 1995 "Gejinmikyō-ni-okeru-bosatsu-jūji-no-bon-bun-shiryō: Yuga-ron-shōkechakubun-no-kato-mandu-danpen-yori 『解深密經』における菩薩十地の梵文資料: 『瑜伽論』撰決訳分のカトマンドゥ断片より (ข้อมูลคัมภีร์สันสกฤตของโพธิสัตว์ทศภูมิในสังฆนิรโมจนสูตร (*Samdhinirmocana-sūtra*): จากชิ้นส่วนคัมภีร์ไบลานในการชุมนุมของวินัยยะ (*vinīścaya*) ในโยคอาจารย์ภูมิตาสตรา (*Yogācārabhūmi-śāstra*))." *Bukkyō-daigaku-sōgō-kenkyūjo-kiyō* 佛教大学総合研究所紀要 2: 59-77.

NAMIKAWA, Takayoshi (並川孝儀).

- 1984 "Mahākarmavibhaṅga-shoin-no-kyō-ritsu-ni-tsuite
Mahākarmavibhaṅga 所引の經・律について (เนื้อหาใน
“มหากรรมวิภังค์” ที่อ้างอิงจากพระสูตรตันตปิฎกและ
พระวินัยปิฎก)." *Bukkyō-daigaku-kenkyū-kiyō* 佛教大学
研究紀要 68: 62-66.

WALDSCHMIDT, Ernst.

- 1980 *Sanskrihandschriften aus den Turfanfunden* Teil IV.
Wiesbaden: F. Steiner.